

naših kulturnih društev in na kulturnem polju tudi kot znamenite pisateljice in pesnice. V vrstah naših učiteljic so: Jambrišakova, Pogačičeva, Belovičeva, Truhelka, Basarička, Fabkovička, Glembayeva itd., ki se odlikujejo na prosvetnem polju. Ker pa je tako, da so naše hrvaške učiteljice enako svetlega uma in poštenega srca kakor učitelji, je tedaj povsem opravičeno, da so učiteljice enake z učitelji v vsem, posebno pa tudi v najsvetejšem svojem pravu z ozirom na možitev in službo.

Življenje je dokazalo, da je mati najboljša učiteljica in odgojiteljica mladine, in to je povsem razumljivo. Ta ona, ki sme ljubiti in ljubljena biti in sme slobodno nositi sveti plod ljubezni materinske pod svojim sreem, in se z istim s ponosom pokazati pred človeštvom, bo tudi najuspešnejše vzgajala, ker je nji glavno vzgojno sredstvo sveto materinsko čuvstvo, kakor tudi blažena sreča in žarka ljubav porodnice. V njenih prsih bije toplo materinsko srce, a njena sveta duša je neizcerpen vrelec ljubezni in blaženstva, iz katerega čarobnega vira morejo uživati njena in tuja deca. Mati je mati, ona je najboljša učiteljica in odgojiteljica mladini. (Odobrovanje od vseh strani).

Zli § 152. tira iz šole in od vzgoje najinteligentnejše hrvaške matere — omožene učiteljice. Jaz se popolnoma strinjam z naprednim madžarskim pedagogom Gero Somogyjem, pa se ne borim samo za to, da morejo omožene učiteljice službovati, temveč zahteval bi radi vzgojnega vspeha v naših šolah, da se vsaka učiteljica najprej omoži, pa se po možitvi šele spusti v svetišče šolskega dela.

Drugače je stvar z učiteljico, ki ji visi nad glavo § 152., ki jo sili na večno devištvo. Sirota se je izobrazila edino za učiteljico, ona je žrtvovala svoja mlada leta samo za to, da postane učiteljica. Ali komaj pride do svete službe učiteljske pride tudi mati priroda s svojimi zahtevami. Mlada učiteljica je diven otrok božjih rok. Tudi ona je rožni popek, ki se po stalnih božjih zakonih razvija, ki mora cveteti, odeveteti in donesti zahtevan sad.

In mlada učiteljica je devojka, ki se mora omožiti, ker jo na možitev sili sam Bog, ki jo je storil žensko. Pa kako naj se omoži?

Znano je, da so dandanes ljudje čudnih nazorov, vsi sami materijalisti, ki malo marajo za svetli um in pošteno srce, temveč se poleg biblijskega Arona klanjajo „zlatemu teletu“, iščejo pri ženitvi dote, pa dote in zopet dote, in to svojo lepo doto je potrosila učiteljica za svojo naobrazbo. Tako ta § 152. ubija; sili mlado učiteljico, da se za vedno odreče ženski prirodi in svoji nalogi. Ona se, sirotica, bori, često obupno bori; ali priroda ne popušča, in zakoni božji zmagujejo. V tej obupni borbi pade mnoga mlada učiteljica, in ljudje brez srca vpijejo nanjo: „Propalica je, propalica!“ Mnogokrat je pa resnica, da so ti moralni kričachi stokrat propalejši, ker oni grešijo prostovoljno, a ona je ubožica zagrešila pod pritiskom prirodnega zakona.

Taka sirota gleda s svojimi očmi, kako se slobodno oženi tako črv v prahu kakor ptica v zraku. Vsi stvori zemeljski povsem prosto uživajo s čarobnega drevesa zakonske sreče, samo učiteljico stavijo ljudje izven občne postave matere prirode, in to samo zato, ker je — učiteljica.

Moglo bi se mi reči, da § 152. ne krati možitve našim učiteljicam, samo ne dopušča, da ostanejo nadalje v službi. Dokler jemlje ta paragraf učiteljici po omožitvi krvavo zasluženi kruh in službo, za katero se je skoraj vso dobo svojega življenja pripravljala, je on uvedel prisilni celibat za

naše učiteljice. Čitam v sv. pismu, da so tudi taki, ki hočejo zaradi nebeškega kraljestva ostati neoženjeni... (Mat. 19. 12) ali tako devištvo se prepusti prosti volji poedincev. Devištvo pa, ki se usiljuje, ne vodi do slave kraljestva nebeškega. (Veselost.)

Dobro je znano in tudi v prirodnih zakonih utrjeno, da najlepši dnevi mlade učiteljice minejo v vedni brigi na omožitev. To so pa tudi dnevi njenih peklenskih muk, v teh dnevih pretrpi mlada učiteljica strašno očistilišče, vedno misleč samo na svojo možitev, a nikdar ne na šolo. Ako se ji posreči, da se omoži, mora naš stan ostaviti, ako pa se ne omoži, potratí ona lepo število let z idealom svoje možitve, a zato ves čas spava njena pedagogika trdo spanje pravičnika, in to je velika škoda za učiteljski stan in za šolstvo. Nasprotno postane omožena učiteljica po svoji omožitvi zadovoljna, prirodní proces je zanjo srečno dovršen in ona more brez vsake zapreke sodelovati v stanovskem poklicu.

Razen omenjenih moralno-pravnih in posebnih stanovskih razlogov moram navesti tudi materijalno škodo, ki jo trpi naš stan po § 152. V prvi vrsti se ne morejo naše vredne učiteljice omožiti z učitelji in profesorji, in tako spojivši dve službi osnovati srečne učiteljske obitelji. Ako se učiteljica omoži z učiteljem, smatram jaz to kot veliko srečo. — V našem stanu bi se moralo osnovati več takih srečnih učiteljskih rodov, to bi bila ne samo moralna, temveč tudi velika materijalna dobrota za učiteljstvo.

Govornik je nato na podlagi števil in tabel dokazal tudi nepravilnost § 152. v gmotnem smislu ter končal svoje predavanje z vzklikom: „Stran s § 152. in živele naše dične naše vredne in napredne družice, učiteljice hrvaške!“

Opomba: Iz obširnega govora smo povzeli le posamezne stavke, ker nam prostor ne dopušča priobčiti zanimiv govora v celoti. Če se zanima kdo za ves govor, ga najde v štev. 32. letošnjega „Napretka“. Četudi so na Hrvaškem druge razmere kakor pri nas, vendar je referat aktualen.

(Dalje.)

Dopisi.

Koroško.

Iz Lješ pri Prevaljah pišejo: Tretji deželni jezik, to je jezik mutcev, bodo morali uvesti na naši (dvorazredni) do zdaj utrakvistični šoli; zakaj otroci so v vsi Sloveni, učitelj in učiteljica pa trda Nemca! Otroci ne razumejo nemški, učitelja pa ne slovenski, in ako se hočejo porazumeti, ne preostaja jim drugega, kakor da si pomagajo kakor mutci — s kazanjem. Ubogi učitelji, še bolj ubogi otroci! Kakšni pač bodo uspehi? Škoda, da ni zdaj kje kaka svetovna razstava, da bi tam razstavili to čudno fabriko, v kateri se v najkrajšem času iz Slovencev delajo Nemci, iz probujenih, ukaželnih otrok, zabiti, neobčutni — butci. Ves svet bi se zanjo zanimal in bi strmeč občudoval velike misli in zdrava, pametna pedagoška načela našega deželnega šolskega sveta in njegovo blagočuteče srce za nas Slovence. Naš deželni šolski svet bi dobil gotovo prvo darilo. Tem gospodom se pač srce smeje, ko nam krvavi!

Dodatno k temu poročajo: Zgodila se je izpremembra. Novonastavljena učiteljica gđc. Olga Jaric, ki je slovenščine popolnoma nezmožna, a je morala vzlje vsemu protivenju sprejeti pouk v prvem razredu, je sedaj vendar prestavljena iz Lješ na „nemško“ šolo v Prevaljah. Trebalo je nekaj

časa, da so tudi višje glave prišle do izpoznavanja, da tako ne gre in je nespametno, tako očitno se upirati zdravi pameti. A vsekakor ostane to imenovanje značilno za ravnanje visokega deželnega šolskega sveta. Na Lješe so poslali sedaj gđ. Rager iz Prevalj, ki je tudi Nemka, a pozna menda toliko tukajšnje slovensko narečje, da se bo mogla z otroki razumeti, dasiravno sama to zanikuje.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

„Jubilejska samopomoč“. — Dne 5. t. m. je umrl v Braslovčah na Štajarskem član nadučitelj Valentin Jarc. Razposlal sem članom poštne položnice, da vplačajo 2 K in 10 v za poštne stroške.

Ako hoče kdo izmed č. članov poravnati še letnino za 1904. l. naj doda še 2 K, s tem prihrani meni delo in sebi poštne stroške. Fran Ks. Trošt, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo kranjskega šolskega okraja zbornje v četrtek dne 3. decembra t. l. popoldne ob 2. uri v šoli na Primskovem po sledečem vzporedju: 1. Pozdrav. 2. Geometrično risanje v ljudski šoli, poroča g. Fr. Ivanc iz Kranja. 3. Razgovor o nadaljnjih korakih glede izboljšanja našega gmotnega stanja. 4. Slučajnosti. K obilni udeležbi vabi odbor.

Opomba: Tiste učitelje in učiteljice, ki imajo ponavljalno šolo, opozarjamo na odl. dež. šol. sveta z dne 2. dec. 1902. l. št. 4208, glasom katerega odpali pouk lahko nadomeste drugokrat.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj je zborovalo dne 5. t. m. v okoliški šoli ptujski ob precej dobri udeležbi. Predavanje g. Riedla o čebeloreji je privabilo tudi tri goste-čebelarje v našo sredo.

Po običajnem nagovoru in pozdravu g. predsednika, ki izrazi svoje veselje nad precej obilno udeležbo ter pozivlja društvenike k neumornemu delu v prid šole in učiteljstva, se je odobril zapisnik zadnjega zborovanja. — Na poziv načelnika štajerskega „Lehrerbunda“, g. Jos. Killerja, s katerim niso vsi člani zadovoljni, se sklene, da se mu izreče popolno priznanje za dosedanje delovanje v prosep ljudskega šolstva in v prid učiteljstva. Na poziv istega se je tudi sklenilo, da naj udje „Lehrerbunda“ pošiljajo članarino sami kar naravnost na blagajnika istega društva, sicer bi imel naš blagajnik preveč sitnosti. Pri tem zborov. smo imeli tudi vendar enkrat hospitacijo v I. dekliškem razredu. Nastopil je tovariš Družovič ter nazorno pokazal, kako se naj poučuje petje na nižji stopnji ljudske šole. Tej hospitaciji je sledila potem kratka razprava o pevskem pouku. Pred vsem je povdarjal g. predavatelj, ki je strokovnjak v tem predmetu, da je polagati posebno pažnjo na izbero snovi za to stopnjo. Dalje se naj pouk v petju začne z lahkimi, otroškemu duhu na tej stopnji primernimi pesmami, ne pa s posameznimi glasovi, kakor se to še mars kje godi, zakaj pesem je otrokom znana in ne posamezni glasovi. Le žal, da je bilo tistih društvenikov najmanj navzočih, ki bi jih moglo to najbolj zanimati. G. predavatelj je žel vsestransko priznanje, kar je gotovo znamenje, da je svojo stvar dobro rešil.

Po nasvetu tovariša Iv. Klemenčiča, naj se postavi kot kandidat v okrajni zastop ptujski tudi en učitelj, se je sklenilo predlagati dotičnemu volilnemu odboru, naj postavi kot kandidata tovariša Dragotina Zupančiča, krčmarja in veleposestnika v Ptuj.

Ker se je pri zadnjem zasedanju deželnega zbora štajerskega dež. odbornik ter poslanec Robič zavzel za odpravo krivičnega III. plač. razreda, se je sklenilo enoglasno, da se mu izreče zahvala.

Gosp. Riedl je potem jako zanimivo predaval o čebeloreji, posebno se oziral na to, kako je treba čebele oskrbeti za zimo, da ostanejo zdrave in da ne pomrjejo. Tudi ta govornik je žel vsestransko pohvalo. K sklepu pa je predlagal, da se ustanovi podružnica „osrednjega avstrijskega čebelar-

skega društva“ za Ptuj in okolico, kar se je tudi zgodilo. Pristopilo je takoj nad 20 članov.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo je zborovalo dne 8. novembra t. l. v Šmarju. K zborovanju je došlo 18 tovarišev in tovarišice iz šmarskega okraja, iz sosednjega rogaškega okraja pa žal, ni bilo nikogar. Upajmo, da bo nova železnica, ki se ima v kratkem otvoriti, tesneje spajala učiteljstvo obeh okrajev! Društvu sta na novo pristopila gđ. Otilija Fink, učiteljica pri Sv. Petru, ter g. Rudolf Dostal, učitelj pri Sv. Vidu. Oba sta letos nastopila svojo prvo službo, zato nas veseli, da sta takoj pristopila društvu.

Tovariš Strmšek je govoril o naši stanovski disciplini. Rekel je, da zavladuje v učiteljski organizaciji splošna otropnost; le nekateri so delavni, večina je pa apatična, mnogo jih o naši organizaciji ni niti poučenih, naša podjetja ne uspevajo. Kot prvi vzrok tej otropnosti se mi zdi napačna vzgoja na učiteljskih. Mlajši naraščaj prihaja iz učiteljskega prepohleven in ni dovolj navdušen za svoj stan. Drugi, najvažnejši vzrok je ta, da si nismo znali pridobiti dovolj krepkih soborilk v vrstah naših stanovskih tovarišic. Njih število narašča, kmalu bodo imele večino nad učitelji; a koliko izmed njih je poučenih o naši organizaciji? Koliko izmed njih sodeluje pri nji? Koliko jih je, ki so naročene na naše liste? Koliko jih je, ki naše liste sploh čitajo?! Če se nam naše stanovske tovarišice ne pridružijo v večji meri kot sedaj, potem ostaneje naši voditelji kmalu poveljniki brez armade. Tretji vzrok je sedanji realistični tok časa. Ideali so rodili našo organizacijo, in če le-ti ginevajo, mora hirati organizacija. Četrty vzrok je sedanje naglo življenje: staro se preživlja, ter hlastno hrepenimo po novem. Govornik želi, da bi se vse učiteljstvo tesneje oklenilo svojih društev in njih zvez, da bi v taistih vsi delovali; da bi se ne kritikovalo samo, ampak da bi se tudi nasvetovalo, kako se ima bolje delovati; da bi se podpirali naši listi in sploh vsa naša podjetja; da bi gojili pravo tovarštvo ter v tem oziru navajala kot zgled vzorno organizacijo nekaterih drugih stanov. Dal Bog, da besede govornikove obrode obilen sad!

Tovariš Hinko Sumer je podal pregledno sliko o letošnji glavni skupščini štaj. „Lehrerbunda“ v Lipnici. Podarjal je taktostno govornikov, neprijetno so pa morale slovenskega udeleženca dirniti „frankfurterice“, ki so udeležencem plapolale v pozdrav. Društvo „Selbsthilfe“ dobro uspeva ter šteje tudi več članic, dočim je pri naši „Jubilejski samopomoči“ ena edina članica. Ker se bo odslej od vsakega uda „Lehrerbunda“ pobiralo po 4 K letnine, bo naše društvo najbrž moralo svoje razmerje do „Lehrerbunda“ izpremeniti. Poročilo se vzame pohvalno na znanje ter se sklene, da se dá na dnevni red prihodnjega zborovanja razgovor o društvu „Selbsthilfe“ in „Jubilejska samopomoč“ ter razgovor o razmerju našega društva napram „Lehrerbundu“.

Glede na društveno 30letnico so se sprejeli nastopni odbori predlogi: a) spominska slavnost se ima vršiti na delavnik v mesecu majniku p. l. v Šmarju; b) društvo izda in založi domovinoslovne črtice šmarskega in rogaškega okraja kot spominsko knjižico, ki ima obsežati zemljepisno in zgodovinsko snov, eventualno tudi zemljevid obeh okrajev ter ima glavni namen, služiti učitelju kot pomožna knjiga pri domovinoslovnem pouku. Knjižico uredi že izvoljeni slavnostni odbor, gradiivo zanjo pa pomaga nabrati vse učiteljstvo obeh okrajev in se v ta namen določijo točke, na katere se je pri nabiranju gradiiva ozirati ter se določijo posameznim šolam. Dne 6. januarja p. l. ima društvo svoje glavno zborovanje. Pridite takrat vsi!

Šentlenartsko učiteljsko društvo je zborovalo 8. t. m. v tem letu že 10tič. Meseca septembra t. l. je g. predsednik Jos. Mavrič razen navadnih točk omenil imenovanje učiteljem na Ljubečni g. A. Laha, obžaloval njegov odhod, ga slikal kot vnetega in rednega društvenika s prošnjo za skorajšnjo vrnitev. Po dnevnem redu sta govorila 2 tovariša, g. Kranjc o pospeševanju pozornosti učenčeve v šoli, g. Klemenčič o nadaljevalnih tečajih na ljudski šoli. Oba sta imela obširno poročilo, in sta za trud žela splošno priznanje in pohvalo.

Ta mesec smo 8. zborovali tudi v Št. Lenartu. Po običajnih pozdravih nam predstavi predsednik novega člana g.